

Organizování a modelování organizačních struktur v obchodě

**SILESIAN
UNIVERSITY**

SCHOOL OF BUSINESS
ADMINISTRATION IN KARVINA

Halina Starzyczná
Garant předmětu

Organizování a modelování organizačních struktur v obchodě

Klíčová myšlenka

Cílem přednášky je charakterizovat fáze vývoje obchodních organizací a identifikovat příčiny krizí a možnosti růstu

Halina Starzyczna
Garant předmětu

Organizování a modelování organizačních struktur v obchodě

Struktura přednášky

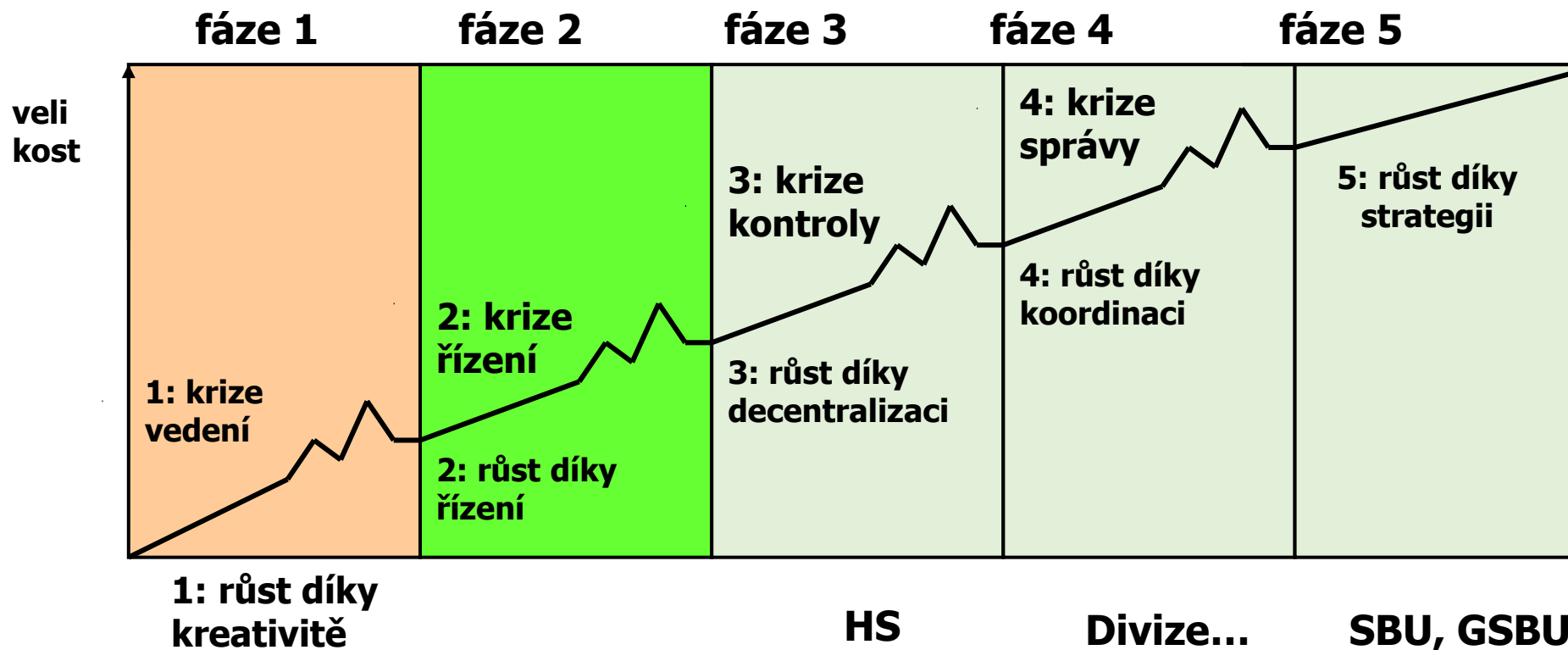
- Základní fáze organizačního vývoje obchodní organizace
- Vlastní generace organizace obchodní firmy
- Fáze vývoje a jejich charakteristika
- Specifika vývoje obchodní organizace

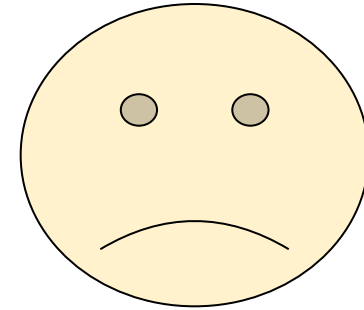
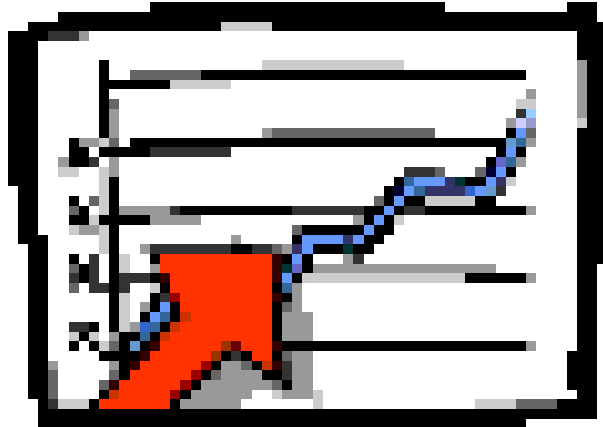
Základní fáze organizačního vývoje OO

Generace organizace

1. fáze (pionýrská)

Růst díky kreativite majiteie

Podnik se zvětšuje, rostou výkony (tržby)

Zvětšuje se počet provozních jednotek (prodejen, skladů)

Liniová struktura - vedoucí řídí pracovníky.

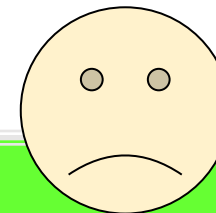
Krize vedení

Nezvládnutí řízení celého podniku majitelem

Potřeba dalších pracovníků.

2. fáze (organizační)

Růst díky řízení

- dělbě práce, kompetencím, pravomocím, vymezení odpovědnosti pracovníků, způsobu odměňování a kontroly

Zorganizování firmy:

Funkcionální organizační struktura (liniově štábní struktura)

Využívání jednotlivých marketingových nástrojů

Propracovanější roční plány či delší predikce.

Krize řízení

Přetížení TOP managementu, růst počtu pracovníků na středním stupni

Neúnosnost rozpětí řízení

Snižuje se kontrola, pomalý tok informací, nepružné řízení

Pokles motivace pracovníků

Konflikty způsobuje silné konkurenční prostředí a proměnlivé potřeby zákazníků

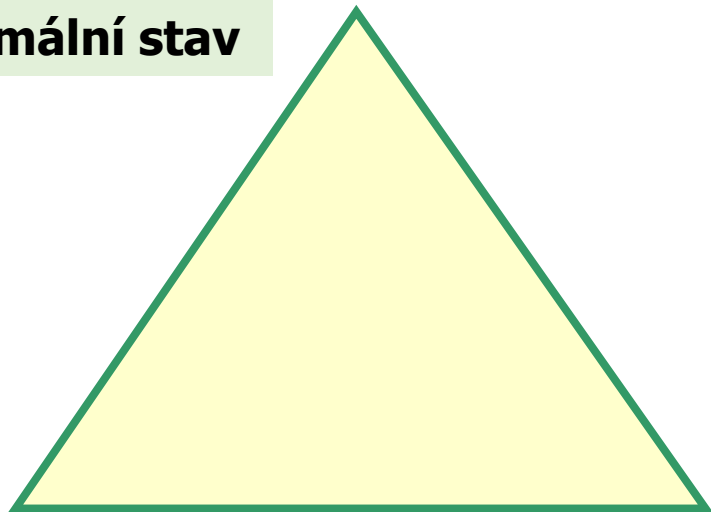
Konflikty mezi finančním a marketingovým oddělením.

2. fáze (organizační)

- Funkcionální organizace je výhodná za určitých okolností:
- **Existuje-li v relativně stabilním prostředí**, kde je nižší konkurence, s nepříliš velkými změnami v poptávce a struktuře potřeb dodavatelů a odběratelů.
- **Má-li firma nižší počet stupňů řízení**. Hluboká dělba práce totiž koncentruje rozhodovací pravomoci do rukou TOP managementu.

optimální stav

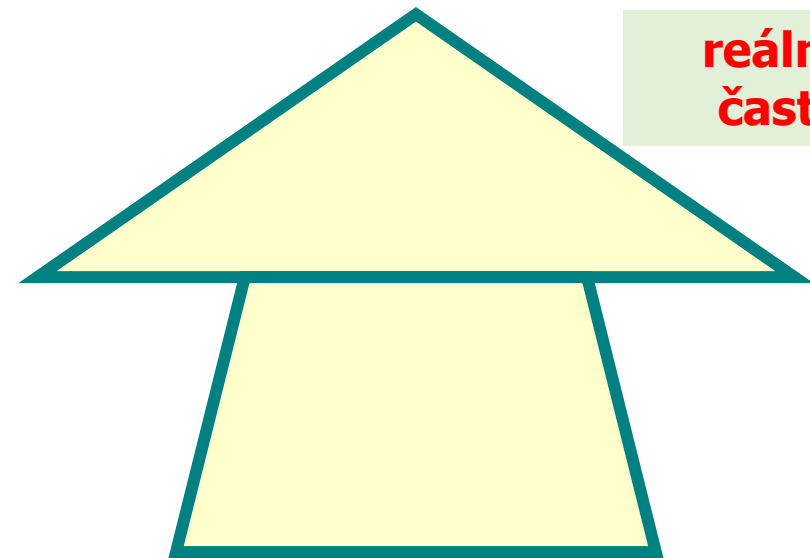

TOP

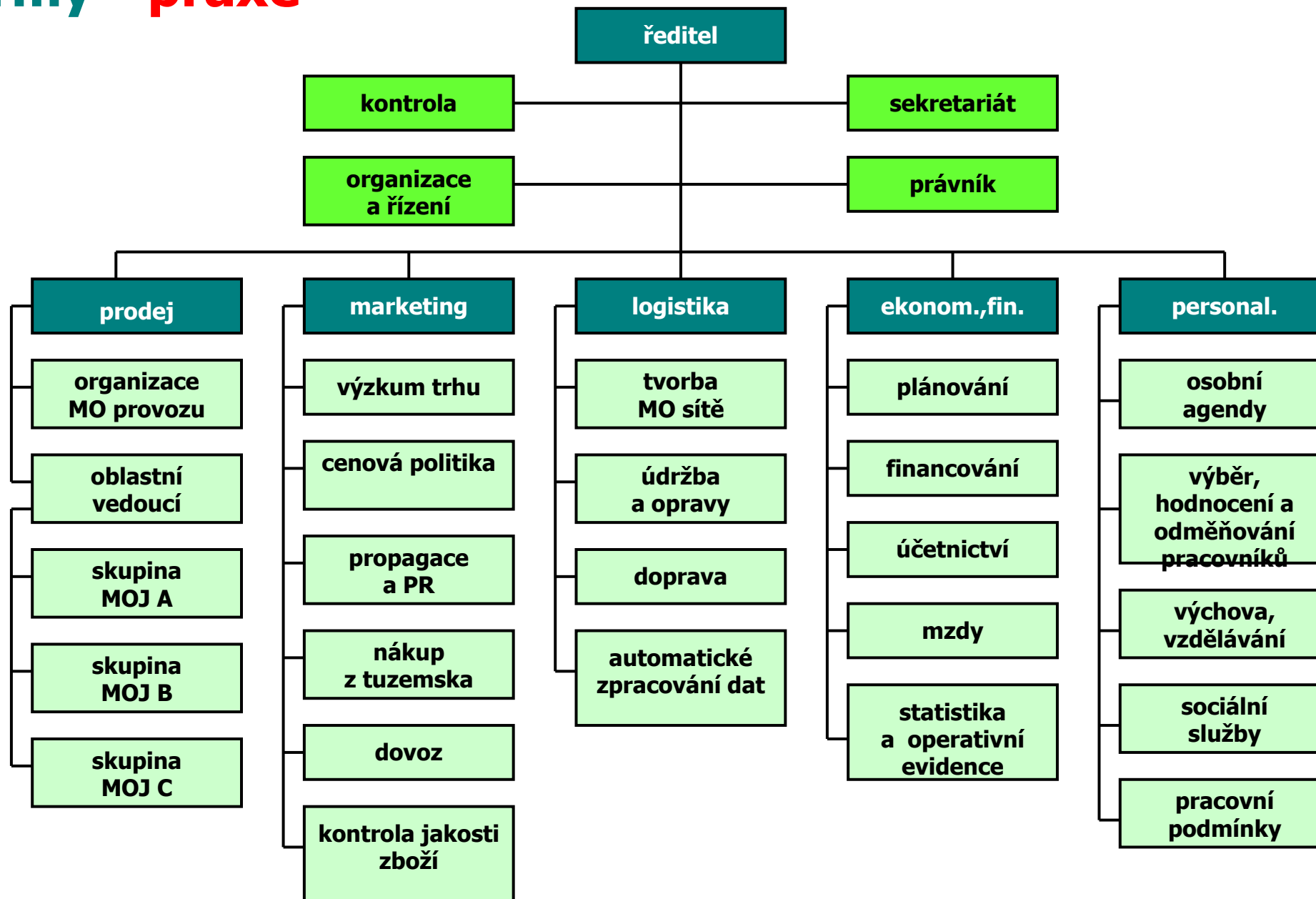
Střední stupeň

Základní stupeň

reálný stav –
častá praxe

Příklad funkcionální organizace maloobchodní firmy - praxe

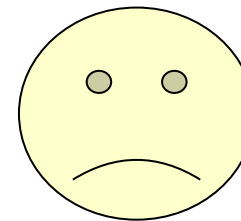
Rostoucí střední stupeň

Nejnižší stupeň

3. fáze (integrační)

Růst díky decentralizaci

Tržní expanze (získání významného postavení v určitém segmentu)

Přesun některých rozhodnutí z centrály na nižší články

Věcná dělba práce (podle výrobků, trhů, zákazníků, oblasti...)

Zaměstnanci nejsou již jen objektem řízení - spoluúčast na řízení

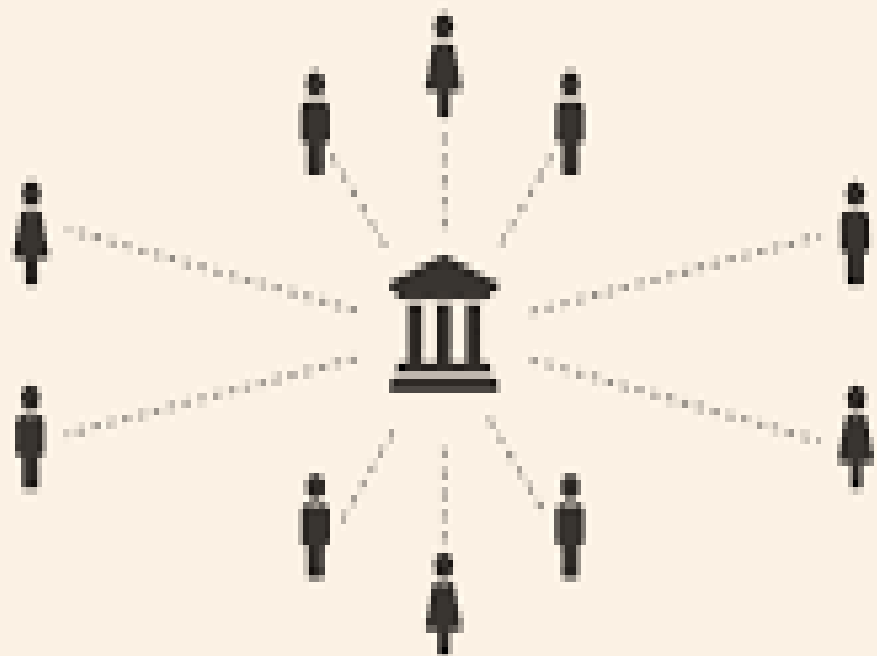
Vznik autonomních celků - **hospodářská střediska** – Profit Centra (PC – středisko maloobchodu) nebo **nákladová střediska** (mají jen náklady).

Krise kontroly

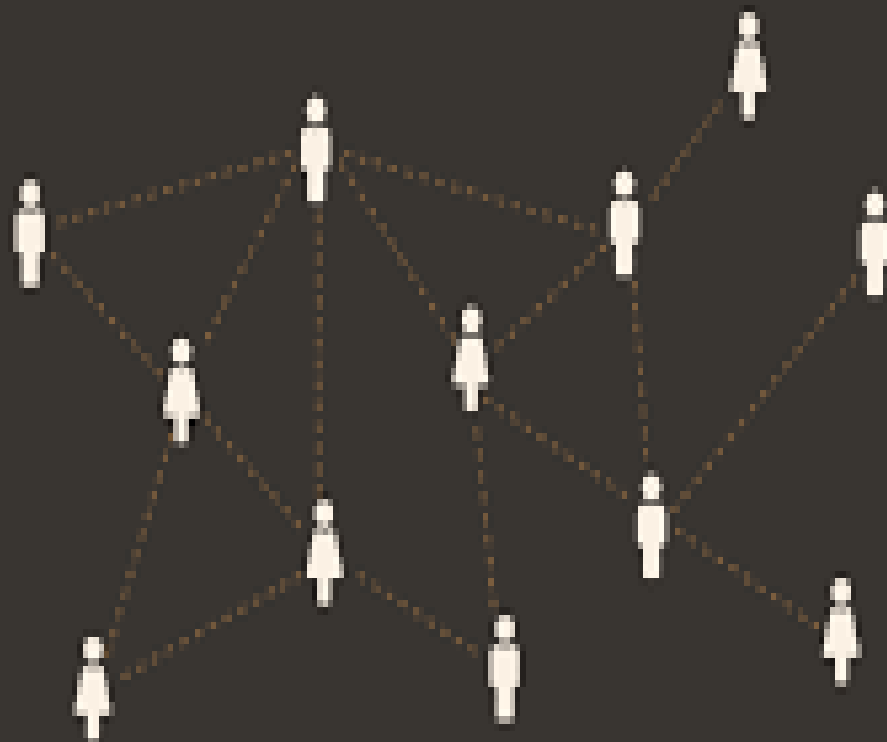
Velké množství překrývajících se hospodářských středisek

Konkurence mezi hospodářskými středisky - poškozující celou firmu

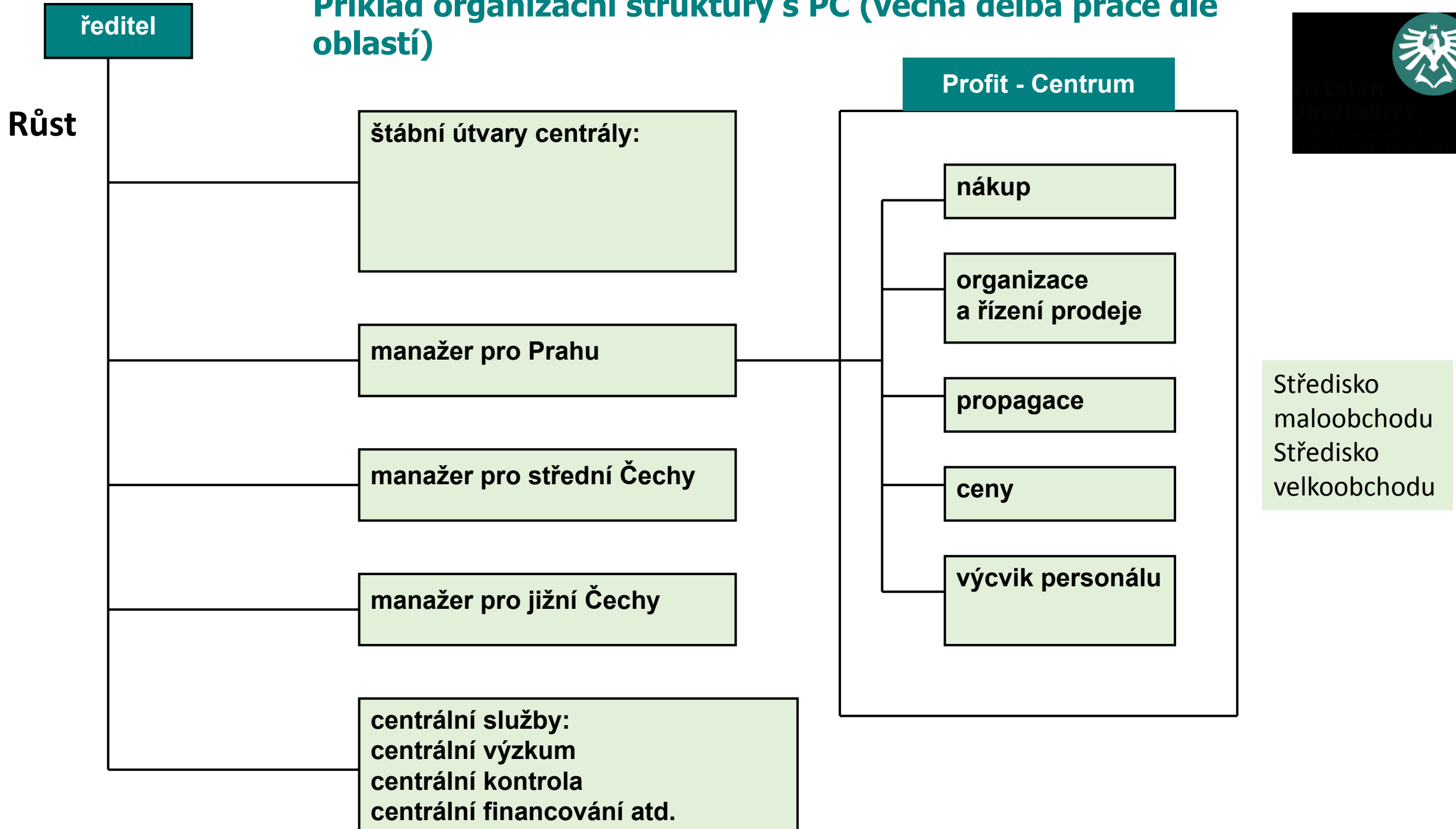
Centralizovaná síť

Decentralizovaná síť

Příklad organizační struktury s PC (věcná dělba práce dle oblastí)

3. fáze (integrační)

Růst

Zaměstnanci nejsou již jen objektem řízení

- **spoluúčast – většinou finanční povaha**
- **zaměstnanecké akcie**
- **podnikové penzijní fondy**

Příklady:

- **Japonsko, VB, Francie**
- **velké a úspěšné nadnárodní podniky - Microsoft, Toyota, ...**

Profit Centrum - hospodářské středisko

Růst

- měřitelné vstupy a výstupy,
- účtování za vnitropodnikové ceny s ostatními PC
- hodnocení dle zisku
- vymezené pravomoci vedoucího podnikovými směrnici a financemi
- PC rozhoduje o dodavatelích, cenách, formách podpory prodeje, distribuci
- investice řeší centrála.

Profit Centrum - hospodářské středisko

Pozitiva

- posílení zainteresovanosti pracovníků
- růst výkonů
- stanovení míry samostatnosti.

Negativa

- rozhodování dobré pro PC ne pro celou firmu
- preference menšího rizika
- vylepšování ročního výsledku.

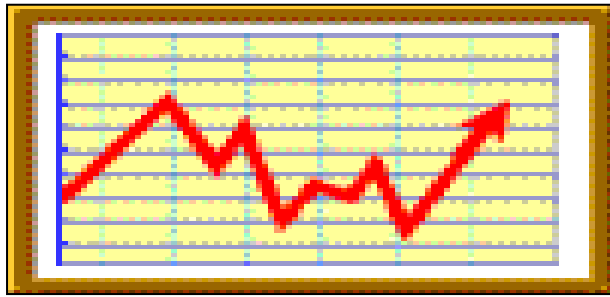

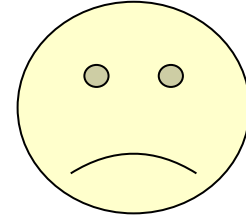
Nákladové středisko

- Nákladová střediska sledují pouze náklady a jejich nepřekračování
- Vyskytují se ve **správních** a dalších činnostech organizací, které nevykazují žádné výnosy
- Jedná se např. o tyto oblasti - školicí střediska, IT oddělení, oddělení kvality, finanční oddělení apod.

Prostřední stupeň

4. fáze (integrační)

Růst díky koordinaci

Zjednodušení organizace
a koordinace všech organizačních
jednotek firmy

Vytvoření samostatných divizí nebo
založení dceřiných společností
s vlastní právní subjektivitou.

Krise správy

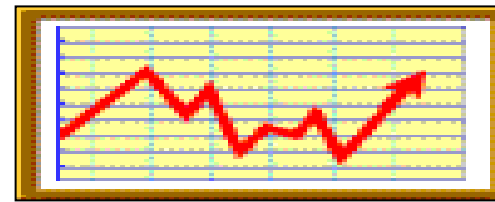
Rozmístění OJ po celém světě
neumožňuje strategické řízení z
centrály

Složitá organizační struktura a
kapitálové vazby

TOP management - Bariéry
získání relevantních informací o
obchodech.

Znaky divize

- Věcná dělba práce (nejčastěji sortiment, zákazník, velké organizace volí územní přístup)
- Odpovědnost za nákup a prodej, vybavenost potřebnými správními útvary od plánování, marketingu, ekonomiky až po personální oddělení
- Expanzivní strategie
- Funguje jako finanční holding nebo řídicí holding.

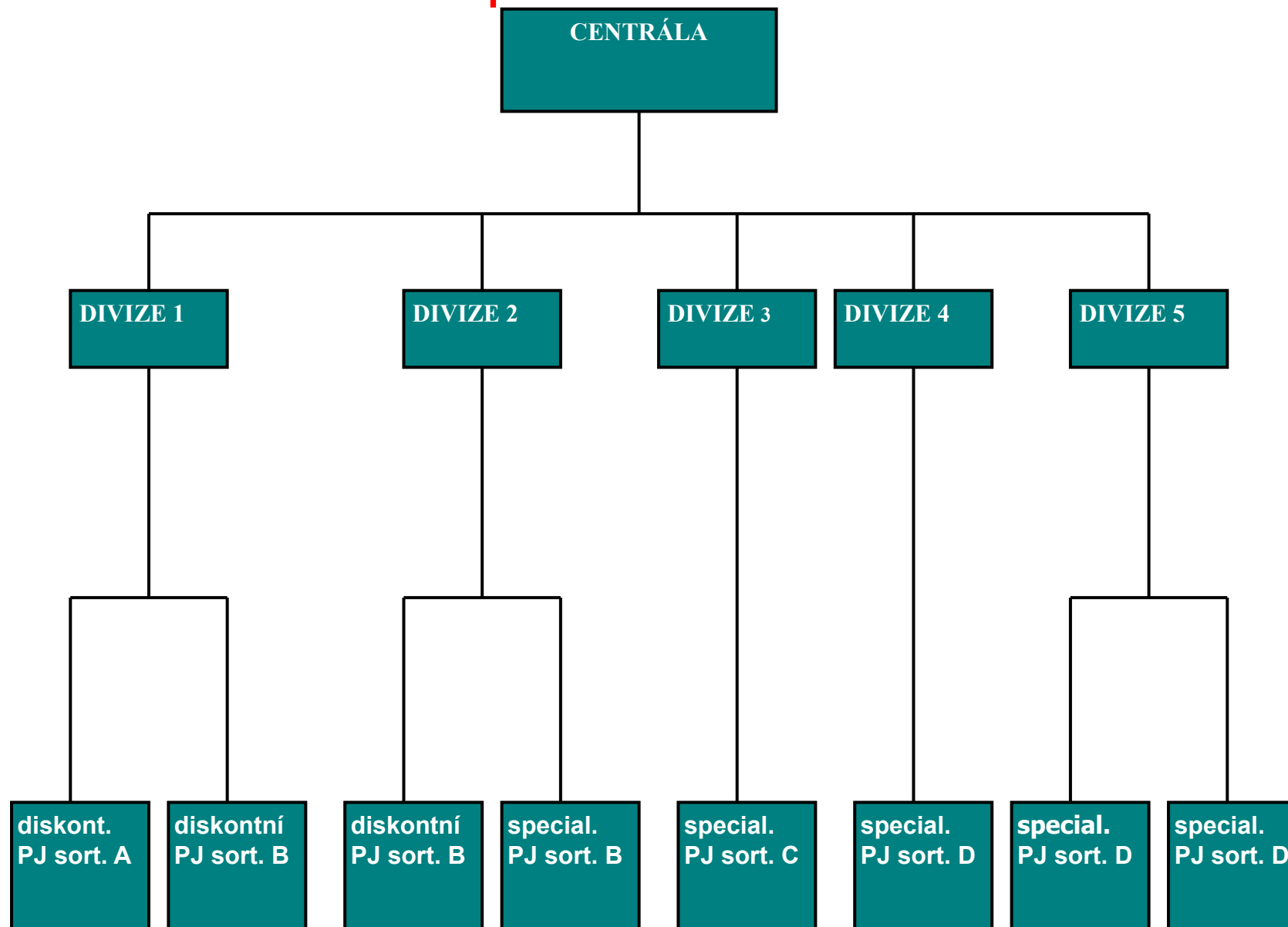
Finanční holding může sdružovat více předmětů podnikání – není třeba jejich činnosti koordinovat

Řídicí holding má jeden předmět podnikání – je koordinován !
(organizační, ekonomická koordinace)

Příklad divizionální struktury maloobchodní firmy – sortimentní zaměření - **praxe**

Růst

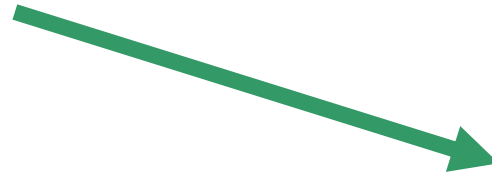

Jak koordinovat činnosti?

Růst

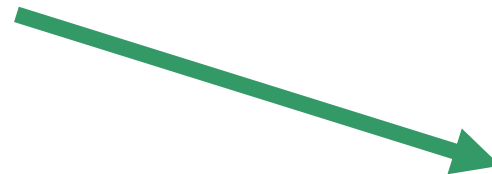

**Organizační
koordinace:**

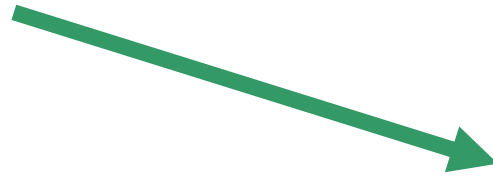
Centralizace určitých činností
Mandátový systém
Vyčlenění společných činností do
zvláštní divize

**Ekonomická
koordinace:**

Vnitropodnikové plánování
Sestavování rozpočtů
Zadávání závazných ukazatelů (tržby,
zisk, tvorba cena na centrální úrovni)
Organizace nákupů

Organizační koordinace:

Centralizace určitých činností

- některé činnosti - např. nákup a skladování zboží probíhá v centrálním skladu, vytváření finančních rezerv se zajišťuje společně prostřednictvím centrály.

Mandátový systém

- určitou činnost můžeme z hospodárných důvodů zařadit do některé divize, přičemž tato ji bude zajišťovat pro všechny (např. projektování prodejen).

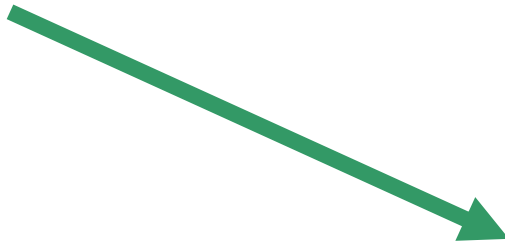
Vyčlenění společných činností do zvláštní divize

- např. vznik divize pouze pro maloobchodní činnost, velkoobchodní činnost nebo dopravní činnosti.

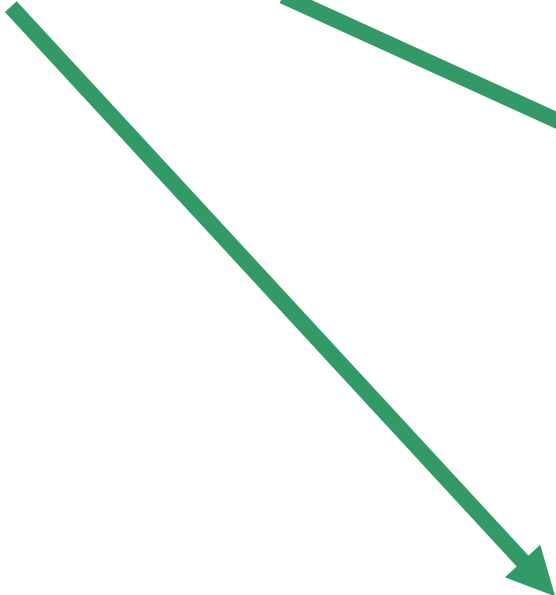
Ekonomická koordinace:

**vnitropodnikové
plánování**

**sestavování
rozpočtů**

**zadávání závazných ukazatelů
(např. zisk, náklady, centrální
tvorba cen apod.)**

Proces nákupu

Organizace nákupu:

-centralizovaný nákup (centrála nakupuje ve velkém)

-decentralizovaný nákup (na úrovni každé autonomní jednotky)

-kombinovaný nákup (nakupuje centrála i autonomní jednotka v regionu)

Proces nákupu

Centralizovaný nákup - výhody

– centrální útvar

Příznivější dodací podmínky, využití množstevních rabatů a optimalizace logistického řešení. To příznivě působí na náklady na udržení zásob.

Způsob přidělování zboží divizím z centrálního skladu má charakter:

- **standardní automatické objednávky** (pro zboží nepodléhající příliš sezónním vlivům a módě)
- **osobního objednávání módního a sezónního zboží** vedoucími divizí.
- **Př.: COOP CENTRUM, COOP MORAVA**

Proces nákupu

Centralizovaný nákup - nevýhody

- **menší pružnost při řešení změn potřeb**
- **vyšší opatřovací náklady (dopravné, manipulační náklady)**
- **zdlouhavější informační toky**
- **časově náročná spolupráce mezi decentralizovanými jednotkami a centralizovaným nákupem.**

Proces nákupu

Decentralizovaný nákup

- Každá vnitřní jednotka (divize, filiálka, případně i prodejna) si nakupuje zboží samostatně, zpravidla v rámci svého akčního rádia.

Proces nákupu

Kombinovaný nákup (trend-hyperlokální maloobchod)

- velké maloobchodní společnosti s provozními jednotkami, které jsou rozptýlené na velkém území.

Centralizovaný nákup doplňuje decentralizovaný systém - přímé dodávky rychle kazícího se zboží, případně zboží regionálního charakteru, který je odrazem tradic a zvyklostí lokality.

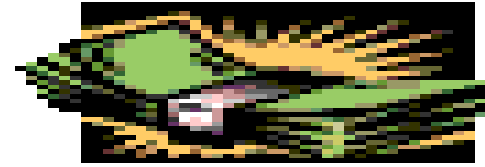

Centrální útvar

5.fáze vývoje (poslední fáze integrační)

Nejvyšší stupeň

Růst (dobře formulovaná strategie)

- vznik strategických podnikatelských jednotek (**Strategy Business Units - SBU**)
- strategické plánování je prováděno i na úrovni nižší než centrální
- strategické plánování je blíže konkrétnímu zahraničnímu trhu
- strategické plánování je blíže k zákazníkovi
- specifická konkurence.

Praxe:

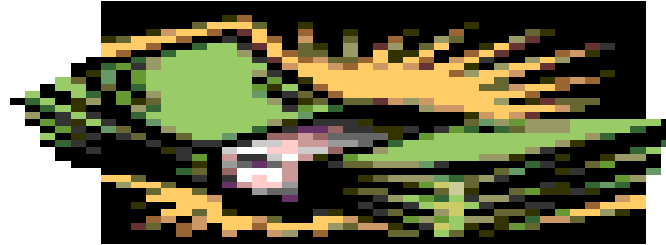
typické pro multinacionální firmy (Walmart-dokonce na různých trzích podniká pod jinými jmény (ve Spojeném království jako ASDA, v Mexiku jako Walmex, v Japonsku jako Seiyu).

-a **transnacionální firmy** (C&A, prodávající oblečení v různých zemích, v nichž zastává různé postavení).

5.fáze vývoje (integrační)

Nejvyšší stupeň

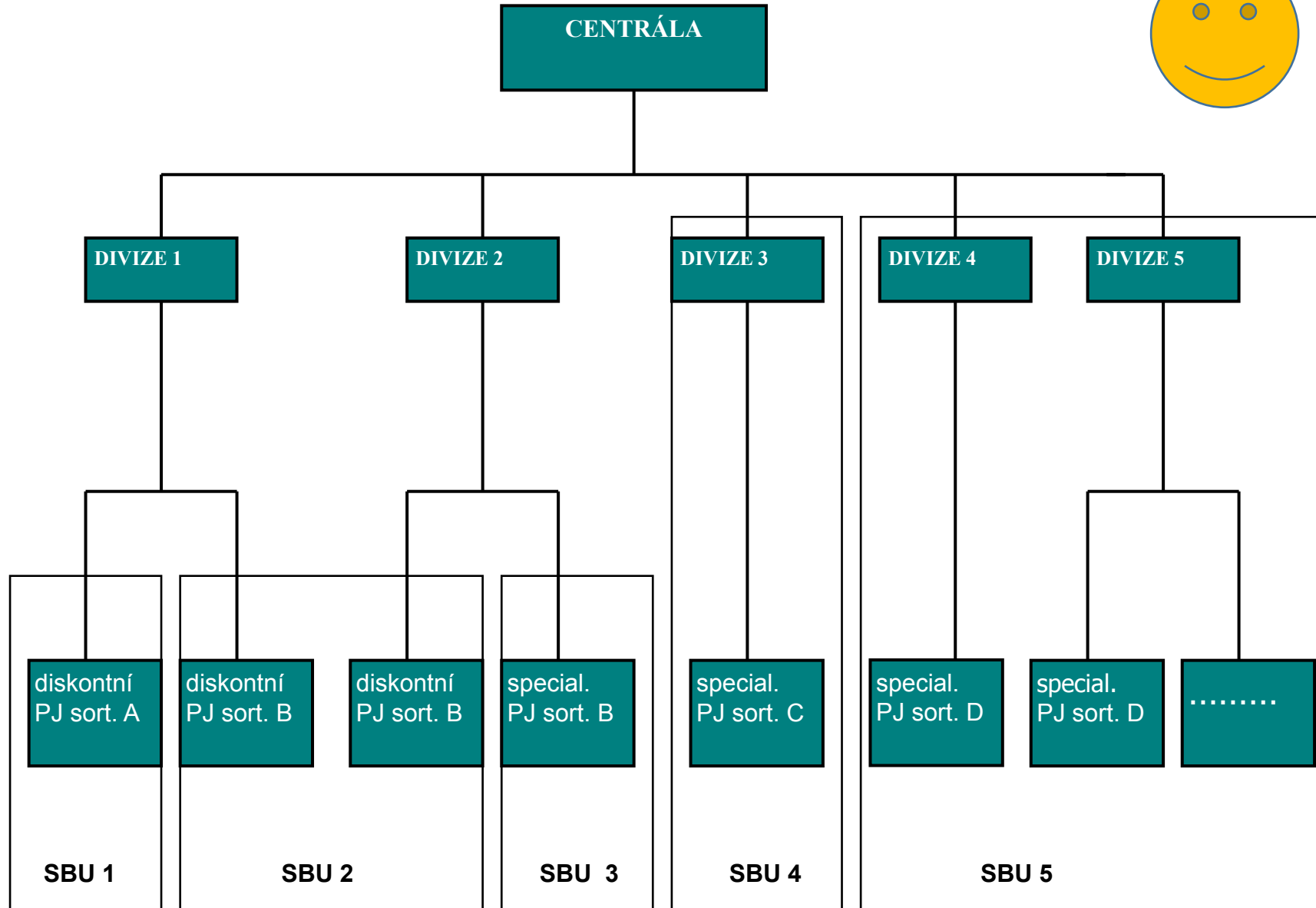
Růst

VZNIK SBU:

- spojením celých divizí se stejným tržním segmentem
- spojením určitých částí divizí se různým tržním segmentem
- nové SBU mohou být totožné s divizemi nebo dceřinými společnostmi.

Možné varianty vytvoření SBU v OO reorganizaci divizionální struktury - **praxe**

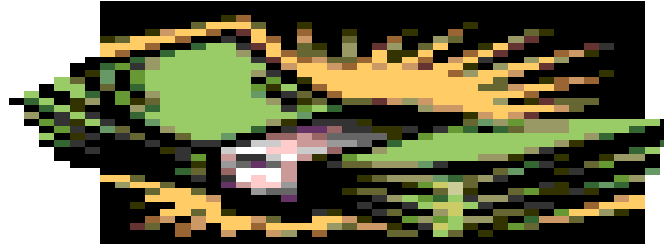
Růst

5.fáze vývoje (integrační)- globální firmy

GSBU

Nejvyšší stupeň

Růst (Global Strategy Business Units - GSBU)

- nerozlišují domácí a zahraniční divize
- zahrnují **globální strategické podnikatelské jednotky, centrální vedení a centrální služby, regionální a místní vedení**
- **globální značky, standardizace prodeje.**
(z TOP 10 Amazon, Alibaba, Mc Donalds...)

5.fáze vývoje (integrační)- globální firmy

GSBU

Nejvyšší stupeň

Růst

centrální vedení formuluje strategická rozhodnutí a poskytuje je svým pobočkám
-regionální vedení rozvíjí místní trh, případně se přizpůsobuje místním podmínkám, pokud nebudou narušeny strategické principy firmy.

Př.: Mc Donald, IKEA, Bennetton

Přizpůsobení trhu Mc Donald: Francie-oblíbené saláty a čerstvé ovoce, Vídeň-místní káva Mc Café, Indie-skopový Mahárádža Mac, Japonsko-Tatsua Burger, Saudská Arábie-sendvič Mc Arabia.

■ 1884

Pionýrská a organizační fáze

- Michael Marks otevřel stánek v malebném anglickém Leedsu.
- Pár let nato se spojil s Thomasem Spencerem, který do obchodu investoval tehdy částku 300 liber, a obchod Marks & Spencer byl na světě.
- Rychle prosperoval a další pobočky na sebe nenechaly dlouho čekat.
- V roce 1903 pak společnost Marks & Spencer vznikla oficiálně.

1934

- Obchodům Marks & Spencer se dařilo, přežily velkou hospodářskou krizi i válku.
- Díky nabídce kvalitního oblečení za cenu, kterou si lidé mohli dovolit i v této těžké době.
- První britský prodejce s vlastní vědeckou laboratoří pro vývoj nových materiálů.

- **1947**
- Na trhu s potravinami to nebylo zrovna jednoduché. Druhá světová válka znamenala ve Velké Británii zavedení přidělového systému. Ten se ale nevztahoval na restaurace, a tak lidé začali více jíst venku. Marks & Spencer nelenil a do roku 1947 vytvořil uvnitř svých prodejen 82 kaváren.
- Jako úplně první obchod na svých výrobcích prokázal čerstvost tím, že uvedl datum spotřeby.
- 1947 představil svou pilotní kolekci spodního prádla. V 50. a 60. letech experimentoval v oblasti výroby textilií a vyvinul nové odolné tkaniny.

- **1972**

Integrační fáze

- V 70. letech se Marks & Spencer poprvé podíval za hranice.
- Dalším průkopnickým počinem bylo představení mražených potravin roku 1972.
- První obchody mimo Británii otevřel v Kanadě a ve Francii. V 80. a 90. letech pak začal spolupracovat se známými designéry a upevnil svoji pozici na poli módy.
- Zahájil spolupráci s první supermodelkou – tváří kampaně se stala Claudia Schiffer. Ve spolupráci se známými osobnostmi pokračujeme dodnes.

Marks & Spencer – dnes – případová studie

- No a dnes?
- Dnes je svět Marks & Spencer tvořen cca 480 prodejny
- v 59 zemích po celé Evropě, na Středním východě a v Asii, jedna je dokonce až na Bermudách, působí i v ČR
- Pandemie významně narušila byznys kamenných prodejen po celém světě. S jejími dopady bojuje i britský řetězec Marks & Spencer, který oznámil propouštění. Jeho hlavním plánem je přejít do online prostředí.
- Na kamenné prodejny s oděvy udeřila koronavirová nákaza obzvláště ničivě a po celém světě. Prodejci módy a obuvi v současnosti končí i v českých obchodních centrech. „Z Česka se nedávno stáhl třeba francouzský oděvní řetězec Camaieu, jenž tu provozoval skoro třicet kamenných obchodů.
- Blíže: <https://marks-and-spencer.jobs.cz/#section-6>

- **Informace k průběžnému testu:**

- *blíží se termín průběžného testu (8. výukový týden), jak jste byli informováni na začátku semestru.*

Připomínáme, že:

- *test se bude týkat 1.-6. tématu,*
- *online test bude obsahovat jen testové otázky,*
- *modelové úlohy nebudou zařazovány, ale jen věcné otázky k této problematice,*
- *test bude obsahovat 10 otázek za 3 body,*
- *čas k absolvování je 12 minut.*

Shrnutí přednášky

- Základní fáze organizačního vývoje obchodní organizace (pionýrská, organizační a integrační)
- Vlastní generace organizace obchodní firmy (střídání období krizí a období růstu)
- Fáze vývoje a jejich charakteristika
- Specifika vývoje obchodní organizace